

VN/9008/2024

Kierrätysteollisuus ry:n lausunto luonnoksesta POP-jätteen käsittelyoppaaksi

Kierrätysteollisuus kiittää ministeriötä POP-jätteen käsittelyoppaan päivittämisestä. Kierrätysteollisuus katsoo, että POP-jätteen käsittelyopas on tarpeellinen toimialalle ja opasta on laadittu hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.

Kierrätysteollisuus kysyy, miten oppaan päivitykset tullaan jatkossa tekemään ja millä aikataulutuksella. Katsomme, että POP-jätteen käsittelyoppaan päivittäminen olisi äärimmäisen hyödyllistä, koska uusia aineita tulee Tukholman sopimuksen kautta parin vuoden välein. Näiden vaikutuksia jätehuollolle olisi tarpeen selvittää myös POP-asetuksen muutoksen voimaantulon yhteydessä. Kysymmekin, olisiko mahdollista tehdä POP-jätteen käsittelyoppaan lisäksi myös erillisiä ministeriön antamia suosituksia tai ohjeistuksia.

Kierrätysteollisuus katsoo, että POP-jätteen käsittelyoppaassa voisi selkeyttää, kuinka sitovasta asiakirjasta on kyse. Kierrätysteollisuus kannustaa oppaan laatijaa kirjaamaan oppaaseen, miten viranomaiset perehdytetään oppaaseen.

Kierrätysteollisuus suosittelee myös, että POP-jätteen käsittelyoppaaseen lisätään luku, jossa kerrotaan selkeä prosessi tai menettely siihen, miten todennetaan, ettei materiaali ole POP-jätettä.

Kierrätysteollisuuden yksityiskohtaiset kommentit on esitetty luvuittain:

Luku 5: POP-yhdisteet kierrätystuotteissa ja sivutuotteissa

Kierrätysteollisuus katsoo, että oppaaseen olisi hyvä lisätä tarkennukset siitä, jos laboratoriomenetelmistä- ja tutkimuksista huolimatta ei pystytä todentamaan ainesosia. Kierrätysteollisuus toivoo POP-jätteen käsittelyoppaaseen ohjeistusta, miten jatkossa näissä tapauksissa tulisi toimia.

Luku 6: POP-yhdisteitä sisältävien tuotteiden uudelleenkäyttö

”POP-yhdisteitä sisältävien esineiden uudelleenkäytössä tulisi arvioida siitä aiheutuva riski uudessa käyttökohteessa.” Kierrätysteollisuus toivoo esimerkkejä mahdollisista käytön riskeistä ja niiden kohdentumisesta.

”Uudelleenkäytettäviin POP-yhdisteitä sisältäviin esineisiin on suositeltavaa liittää merkintä POP-yhdisteistä. Näin pystytään varmistamaan, että POP-jäte pystytään myöhemmin tunnistamaan käytöstä poistettaessa ja toimittamaan se asianmukaiseen jätteenkäsittelyyn.” Kierrätysteollisuus katsoo, että oppaan tulee selkeästi kertoa, kenen vastuulla on merkinnän

liittäminen, onko sen sisältö rajattu yleisellä ohjeistuksella ja miten se esineeseen liitetään. Paras tieto tuotteiden sisältämisestä POP-yhdisteistä on tuottajilla.

Merkintä uudelleenkäytettävien tuotteiden sisältämisestä POP-yhdisteistä sisältää riskin. Molemmissa vaihtoehtoissa on kuitenkin huomioitava, että uudelleenkäytettävä, mutta ilman POP-merkintää oleva tuotekin saattaa kuitenkin sisältää POP-yhdisteitä – sitä vain ei ole jostain syystä tunnistettu. Merkintä voi siis näin johtaa harhaan. Kun huomioidaan se, että osa POP-yhdisteistä on vaikea tunnistaa, tällaisen merkinnän käyttöönottoa tulisi vielä harkita. On olemassa riski, että merkitty tuote nähdään huonompana kuin täysin sama mutta merkitsemättä jäänyt tuote. Jos tällainen merkintä halutaan, olisi parempi lisätä se kaikkiin käytössä oleviin POP-yhdisteitä sisältäviin tuotteisiin.

Kierrätysteollisuus kysyy, voiko POP-jätteen käsittelyoppaan myötä myös aiheutua uudelleenkäytölle haasteita. Esimerkiksi jätelain 6 §:n 20 ja 21 momentin mukaisesti, jos materiaalia ei pidettäisi jätteenä esim. ELV-asetuksessa. Tulisivatko ne tässä tapauksessa POP-asetuksen markkinoille saattamista koskevien säännösten piiriin? Saisivatko esim. autopurkamot myydä varaosia, joissa on tai voi olla POP-yhdisteitä?

Luku 7: Kansallisen lainsäädännön POP-jätteitä koskevat velvoitteet

Alaluvussa 7.1 Vastuu POP-jätteen tunnistamisesta todetaan: "Vaikka tuottajilla on lähtökohtaisesti velvollisuus tunnistaa POP-jätteet, ei kaikkien jätevirtojen osalta jätteen tuottajan tunnistusvastuu kuitenkaan ole käytännön kannalta toimiva ratkaisu, vaan jätteen vastaanottajilla ja käsittelylaitoksilla voi olla paremmat tekniset edellytykset POP-jätteen tunnistamiseen." Kun tämä alaluku käsittelee nimenomaan vastuuta, ei ole perusteltua hämärtää ydinasiaa puhumalla teknisistä edellytyksistä. Vastuullisen eli jätteen tuottajan on varmistettava käyttöönsä vaaditut tekniset edellytykset. Edelleen todetaan: "Silloin, kun käsitellään jätteitä, jotka voivat todennäköisesti sisältää POP-yhdisteitä, tulisi jätteen tuottajilla, ammattimaisilla kerääjillä, vastaanottajilla ja käsittelijöillä olla suunnitelma ja menettelyt, kuinka POP-jätteet tunnistetaan." Myöskään tämä toteamus suunnitelmista ja menettelyistä ei ole perusteltu, kun kyse on nimenomaan vastuusta, joka kuuluu yksiselitteisesti jätteen tuottajalle.

Kierrätysteollisuus esittää, että em. virkkeet poistetaan vastuuta koskevasta alaluvusta, jolloin se on linjaltaan yhtenevä alaluvun 11.1 kanssa, jossa bromattuja palonsuoja-aineita sisältävien muovijätteiden käsittelyssä tunnustetaan POP-yhdisteitä sisältävien muovien haaste.

Kierrätysteollisuus katsoo, että alaluvun 7.3 viittaukset purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitystä koskevaan asetukseen ja sen perustelumuihistoihin tulee täydentää ko. kohtaan, kun asetus on valmistunut.

Luku 10: POP-jätteen käsittelyyn soveltuvia menetelmiä

Kierrätysteollisuus kiittää oppaan alaluvun 10.5 "POP-jätteen sijoitus poikkeustapauksessa vaarallisen jätteen kaatopaikalle tai maanalaiseen sijoituspaikkaan" kirjauksia, jossa on täsmennetty ja yksityiskohtaisesti avattu menettelyt.

Luku 11: Eräiden POP-jätteiden käsittelyyn liittyviä kysymyksiä

Kierrätysteollisuus katsoo, että POP-jätteen käsittelyoppaassa on nostettu esille vain muovit. Opas kaipaisi laajempaa purkujätteen käsittelyä.

Alaluvussa 11.1 "Bromattuja palonsuoja-aineita sisältävien muovijätteiden käsittely" sivulla 52 esitellään nykyiset kolme eri vaihtoehtoista linjaa. "Kun huomioidaan lainsäädännön vaatimukset ja käytössä oleva teknologia (ks. liite 11), pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävien muovien erottelulle ja käsittelylle teollisessa mittakaavassa on kolme vaihtoehtoista linjaa:

1. Bromattuja palonsuoja-aineita sisältävien muovien erottelu manuaalisesti SE-laiteromusta, romuajoneuvoista tai rakennusten purkujätteistä, ja käsittely POP-jätteenä erillisenä jakeena
2. Bromattuja palonsuoja-aineita sisältävien muovien erottelu murskeesta ja käsittely POP-jätteenä erillisenä jakeena
3. Koko murskauksessa syntyvän muoveja sisältävän jakeen jatkokäsittely POP-jätteen tavoin ilman bromattuja palonsuoja-aineita sisältävän muovin erottelua"

Kierrätysteollisuus muistuttaa, että tällä hetkellä on tunnistettu vain nämä kolme vaihtoehtoista linjaa. Kuitenkin tulee huomioida, että teollinen käsittely ja toimintamallit kehittyvät ja todennäköisesti tuottavat uusia ratkaisuja markkinoille. Kohdasta 1 on perusteltua poistaa sana 'manuaalisesti', koska erottelua voidaan tehdä myös koneellisesti.

Vaikka edellä alaluvussa 7.1 vastuuta käsiteltäessä muovien tunnistamiseen pyritään velvoittamaan koko jätehuoltoketju, alaluvussa 11.1 Bromattuja palonsuoja-aineita sisältävien muovijätteiden käsittely tunnustetaan POP-yhdisteitä sisältävien muovien haaste:

"POP-yhdisteitä sisältävien muovien käsittelyssä keskeinen kysymys on, kuinka ne voidaan tunnistaa ja erotella muista muoveista. Nykyisin POP-yhdisteiksi luokiteltuja bromattuja palonsuoja-aineita sisältävien muovien tunnistamiseen yhdistetasolla (eli erottaen mistä bromiyhdisteestä on kyse) ei ole olemassa teolliseen toimintaan soveltuvaa menetelmää. Bromatut palonsuoja-aineet on mahdollista tunnistaa yhdistetasolla ainoastaan laboratoriossa tehtävillä analyyseillä. Käytännössä ainoa käyttökelpoinen menetelmä POP-yhdisteitä sisältävien muovien erotteluun on tunnistaa ja erotella kaikki bromattuja palonsuoja-aineita sisältävät muovit erilleen ja käsitellä ne kuten POP-jäte, riippumatta siitä mitä bromiyhdisteitä muovin palonsuojaukseen on käytetty."

Tunnistamisen vaikeus huomioon ottaen on erityisen tärkeää säilyttää nimenomaan jätteen tuottajan vastuu huolehtia POP-yhdisteitä sisältävien materiaalien tunnistamisesta sysäämättä vastuuta eteenpäin jätteen vastaanottajille. Tämä korostuu alaluvussa 11.1.3 käsitellyissä rakennusten purkuhankkeissa, jotta ei päädytä jätehierarkian vastaisesti toimittamaan kaikkea muovia polttoon.

Opas toteaa suosituksena, että "rakennuksen purkukartoituksen osana tehtävässä haitta-ainekartoituksessa tulisi tutkia rakennuksen muoviosien mahdollisesti sisältämät bromatut palonsuoja-aineet", mutta parempi on selkeästi opastaa muotoilulla "rakennuksen purkukartoituksen osana tehtävässä haitta-ainekartoituksessa tulee tutkia rakennuksen muoviosien mahdollisesti sisältämät bromatut palonsuoja-aineet."

Myös kappaleen viimeinen virke ”kartoituksen perusteella bromattuja palonsuoja-aineita sisältävät materiaalit voidaan erotella jo rakennuksen purkuvaiheessa ja lajitella ne erilleen kierrätykseen menevästä muovimateriaalista” on syytä muuttaa selkeästi opastavaan muotoon ”kartoituksen perusteella bromattuja palonsuoja-aineita sisältävät materiaalit tulee erotella jo rakennuksen purkuvaiheessa ja lajitella ne erilleen kierrätykseen menevästä muovimateriaalista”.

Alaluvuissa 11.1.1 ”Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden muovien erottelu” ja 11.1.2 ”Romuajoneuvojen muovien erottelu” on lause: ”Eroittelussa sovellettavan bromipitoisuusrajan määrittämiseksi kierrätysteollisuuden tulee tehdä riittävän kattavia selvityksiä romuajoneuvoista peräisin olevien muovijakeiden sisältämien BDE-yhdisteiden pitoisuuksista”. Kierrätysteollisuus katsoo, että oppaaseen tulisi lisätä kirjaus tai ohjeistus ”riittävän kattavista” selvityksistä. Tällöin myös toimialalla toimivat yritykset tietävät, mitä heiltä jatkossa edellytetään.

Luku 11 ohjaa ajattelemaan, että haitta-ainekartoituksessa tunnistaminen tulisi tehdä yhdistekohtaisesti vain laboratorioanalyysin tai XRF:llä. Kierrätysteollisuuden mukaan tuotteita voidaan myös luokitella potentiaalisesti POP-yhdisteitä sisältäviksi myös ilman minkäänlaista testausta. Varsinkin kun tiedetään, missä ja millä ajanjaksolla tuotteissa on POP-yhdisteitä ollut käytössä.